ਦੇਵੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ
ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
(2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 5068)
ਅਗਸਤ 11, 2023
[ਅਨਿਰੁੱਧ ਬੋਸ ਅਤੇ ਸੁਧਾਂਸ਼ੁ ਧੁਲੀਆ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਮੁੱਦਾ : ਕੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਟੀਚਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ-ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਤੀ 28.06.2018, ਜੋ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ (ਪੱਧਰ-1) ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ (ਪੱਧਰ-1) ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਅਯੋਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 – ਧਾਰਾ 23(1) – ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ – ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 28.06.2018 ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਬੀ.ਐਡ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ – ਜਾਇਜ਼ਾਤਾ:

ਫੈਸਲਾ : ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ – ਬੀ.ਐਡ. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਅਪੇਕਸ਼ਿਤ ਪੈਡਾਗੋਜੀਕਲ ਸਕਿੱਲਜ਼ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਬੀ.ਐਡ. ਟ੍ਰੇਨਡ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਅਪੇਕਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਉਹ ਉੱਚ ਪੱਧਰ, ਪੋਸਟ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਟ੍ਰੇਨਡ ਹਨ – ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਯਾਨੀ ਕਲਾਸ I ਤੋਂ ਕਲਾਸ V ਲਈ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਹੈ ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ-ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ – ਇਸ ਲਈ, ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ 'ਸਿੱਖਿਆ' ਦੀ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ – 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਅਤੇ 'ਅਸਲੀ' ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ, 'ਸਿੱਖਿਆ' ਦੀ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਆਰਟੀਕਲ 21A ਅਤੇ ਆਰ.ਟੀ.ਈ ਐਕਟ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗਾ – ਇਸ ਲਈ, ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਮਨਮਾਨਾ, ਅਤਾਰਕਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਬੀ.ਐਡ. ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਤੀ 28.06.2018 ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ। [ਪੈਰਾ 27, 29, 31, 33 ਅਤੇ 34]

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ – ਨੀਤੀ ਫੈਸਲਾ – ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਿਚਯ, ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦਿਨਾਂਕ 28.06.2018 ਨੂੰ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ – ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ:

ਫੈਸਲਾ : ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੀਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ – ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦਿਆਂ। ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨੀਤੀ ਫੈਸਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨਾ ਅਤੇ ਤਰਕਹੀਣ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਮਨਨ ਦੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦਿਆਂ – ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ – ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 29 – ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਨੀਤੀ ਫੈਸਲਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨੀਤੀ ਫੈਸਲਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ – ਇਹ ਆਰਟ. 21ਏ ਅਤੇ ਆਰ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੇ

ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫਤ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਣ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ – ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ – ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦਿਨਾਂਕ 28.06.2018 ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਟੀਚਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1993 – ਧਾਰਾ 29 – ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟ.21ਏ – ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ – ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ:

ਫੈਸਲਾ : 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ 'ਮੁਫਤ' ਅਤੇ 'ਲਾਜ਼ਮੀ' ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਚੰਗੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ – ਇਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਹੈ।

ਉੱਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਜੇ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ. ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1993 ਐਸ.ਸੀ. 2178 : (1993) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 594; ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2005) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 657 : 2005 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 158; ਪੀ.ਏ. ਇਨਾਮਦਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2003) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 541 : 2003 (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 653; ਯੋਗੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ (2003) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 548 : (2003) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 662; ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਅਣਸਹਾਇਦ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ (2012) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : (2012) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 712; ਕੌਂਸਲ & ਸੈਂਟਰ, ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਲਈ ਮੰਤਰੀ (1984) 3 ਆਲ ਈ.ਆਰ. 935; ਰਾਜ ਦੇਵੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ.

ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਸੰਜੀਵ (2005) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 181 : [2005] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 151; ਮਾਲਾ ਬੈਨਰਜੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਐਮ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ (2015) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 198 : [2015] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 709; ਭੋਲਾਨਾਥ ਜੇ. ਲਾਲਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2012) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 502 : [2012] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 305; ਸੁਜੀਕੁਮਾਰ ਓਕਰਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਐਮ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ 2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 130 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਆਸਟਿਨ, ਗ੍ਰੈਨਵਿਲ. "ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅੰਤਰਆਤਮਾ": ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਮੂਲ ਪੱਥਰ, ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ, 2000, ਪੰਨਾ 50; ਬਾਰਜ਼ੂਨ, ਜਾਕ. "ਪੇਸ਼ਾ: ਅਧਿਆਪਕ". ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ, ਲਿੱਟਲ ਬ੍ਰਾਉਨ ਐਂਡ ਕੋਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਮਾਸਿਕ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, 1945, ਪੰਨਾ 13-3; ਵੀਨਰ ਮਾਇਰੋਨ (1991) - ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੱਚਾ ਅਤੇ ਰਾਜ – ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ – ਪ੍ਰਿੰਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ/ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤ : ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5068 ਦਾ 2023.

ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 25.11.2021 ਦਾ ਜੋ DBCWP ਨੰਬਰ 2109 ਦਾ 2021 ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਧੁਲੀਆ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਮਿਤੀ 25.11.2021, ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਸ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ (ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 20743 ਦੇ 2021 ਦੇਵਾਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਜੋ ਕਿ 25.11.2021 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਡੀ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2109 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

3. ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਗੱਲ ਹੈ ਉਹ ਹੈ 28.06.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜੋ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਟੀਚਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਇਥੇ 'ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ.') ਵੱਲੋਂ, ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2009 (ਇਸਨੂੰ 'ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 23(1) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਬੀ.ਐਡ. ਡਿਗਰੀ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ (ਕਲਾਸ I ਤੋਂ V ਤੱਕ) ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਨੇ 11.01.2021 ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਟੀਚਰ ਐਲੀਜੀਬਿਲਿਟੀ ਟੈਸਟ (ਆਰ.ਟੀ.ਈ.ਟੀ. ਲੈਵਲ-1) ਲਈ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਵੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਬੀ.ਐਡ. ਡਿਗਰੀ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਕੋਲ ਬੀ.ਐਡ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ 28.06.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਹੋਰ ਕਈ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਯੋਗ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ 11.01.2021 ਦੀ ਵਿਜ਼ਾਪਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦੁਆਰਾ 28.06.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਸੀ।

4. ਉਪਰੋਕਤ ਬੈਚ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੈੱਟ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ। ਇਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ ਜੋ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ.) ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਧਾਰਕ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਯੋਗਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ 28.06.2018 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇਸ ਬੈਚ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

5. ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਤਿੰਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ (ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 137 ਦਾ 2022 ਅਤੇ 881 ਦਾ 2022) 28.06.2018 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਅਗਲੀਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬੀ.ਐਡ. ਸਮੇਤ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 355 ਦਾ 2022 ਫਿਰ ਤੋਂ 28.06.2018 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 22923 ਦਾ 2022 ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋ 28.06.2018 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਟੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

6. ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ (ਲੈਵਲ-1) ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ 28.06.2018 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ (ਲੈਵਲ-1) ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ।

7. ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਅਸੀਂ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਪਟਵਾਲੀਆ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ 28.06.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੁਸ੍ਰੀ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਅਰੋੜਾ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨਾ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ 28.06.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਨਿਰਣਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 29 ਦੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ, ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਣਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ। ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪਟਵਾਲੀਆ, ਅਤੇ ਸੁਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ

ਗਈਆਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

8. ਅਸੀਂ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ ਦੀਆਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਡਿਪਲੋਮਾ ਧਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਰਣਾ ਲੈਣੀ ਪਈ ਸੀ, ਆਧਾਰਿਤ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਣ ਅਸਲੀਅਤਾਂ 'ਤੇ। ਭਾਵੇਂ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ।

9. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਸੀਂ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲੀਸੀਟਰ ਜਨਰਲ(ਸ) ਸੁਸ੍ਰੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬਨਰਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਐਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ!

10. ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 24.08.2022 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੱਤਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਈ ਅੰਤਰਿਮ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

11. "ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ", ਗ੍ਰੈਨਵਿਲ ਆਸਟਿਨ2 ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਗ IV ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਸਮਾਜਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ3। ਆਸਟਿਨ ਅੱਗੇ ਭਾਗ III ਅਤੇ ਭਾਗ IV ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ "ਅੰਤਰਆਤਮਾ" ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ4। ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਰਚਨਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।

12. ਅੱਜ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21A ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਰ ਬੱਚਾ (14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ), ਦੇ ਪਾਸ 'ਮੁਫਤ' ਅਤੇ 'ਲਾਜ਼ਮੀ' ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ 'ਮੁਫਤ' ਅਤੇ 'ਲਾਜ਼ਮੀ' ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਵੀ 'ਅਰਥਪੂਰਨ' ਸਿੱਖਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਚੰਗੀ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰਸਮ ਜਾਂ ਔਪਚਾਰਿਕਤਾ!

13. ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਤਰੱਕੀ ਧੀਮੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਚਾਲੂ ਕੰਮ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 86ਵੇਂ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ-IV (ਅਨੁਚਛੇਦ 45) ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੈੱਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਚਛੇਦ 455 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉਦੇਸ਼ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੀ), 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ।

14. 1986 ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ 1992 ਵਿੱਚ ਸੋਧੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਗੁਣਵੱਤਾ' ਦੀ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅਗਲੀ ਸਦੀ ਅਰਥਾਤ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੇ।

15. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉੱਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਜੇ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1993 ਐਸ.ਸੀ. 2178) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ

ਕਰਨ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

16. ਸਾਲ 1997 ਵਿੱਚ, ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 83ਵਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਲੇਖ ਜੋੜਨਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਲੇਖ 21ਏ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਧਨ ਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਸੰਸਦੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਖੜ੍ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੋਧ ਨੂੰ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੇ 'ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ' ਉੱਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਕੀਹਾ।

"ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆਵਿਦਾਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਿੱਲ 'ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ' ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ 'ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਕੱਤਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਕਿ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੁਝ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ੋਰ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।"

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ (86ਵਾਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ 2002 ਦੁਆਰਾ, ਲੇਖ 21ਏ, ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 01.04.2010 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਲੇਖ 21ਏ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"ਲੇਖ 21ਏ: ਰਾਜ ਨੂੰ ਛੇ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇ।"

17. ਉਪਰੋਕਤ ਮੰਡੇਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਅਗਸਤ 20, 2009 ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ 01.04.2010 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਜੋ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ 'ਮੁਫਤ' ਅਤੇ 'ਲਾਜ਼ਮੀ' ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਵੇਗੀ! ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ “ਹਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ ਇੱਕ ਔਪਚਾਰਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ"।

18. ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਐਕਟ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾ ਕੇਵਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ "ਮੁਫਤ" ਅਤੇ "ਲਾਜ਼ਮੀ" ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ! “ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਤੇ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਸੰਕਲਪ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

19. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾ ਕੇਵਲ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ 'ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ' ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾਪੂਰਨ ਫਰਕ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਣਾ ਸੀ। “ਇੱਕ ਪੜੋਸੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ”, “ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ” ਅਤੇ “ਸਰੀਰਕ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੀ ਮਨਾਹੀ”, ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ।

20. ਐਕਟ ਕੁਝ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਤੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਅਤੇ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਲਈ:-

A. ਲੋੜੀਂਦੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਸੁਵਿਧਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ।

B. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਧਿਆਪਕ ਅਨੁਪਾਤ ਜੋ ਕਿ 30:1 ਹੈ ਅਤੇ
C. ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਰਬੱਤਮ ਜ਼ਰੂਰਤ।

21. ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸਦੀ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬੇਮਾਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ। ਜਾਕ ਬਾਰਜ਼ੁਨ, ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆਵਿਦ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ, ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਕੰਮ "ਟੀਚਰ ਇਨ ਅਮੇਰਿਕਾ" ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ "ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਇੱਕ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ"। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਹਾਲਤ ਲਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਥੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ 'ਤੇ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੱਥ ਤੋਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ।

22. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਧਾਰਭੂਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੋ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਏ ਹੈ 'ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ' ਪੱਧਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਲਾਸ I ਤੋਂ V ਤੱਕ, ਅਤੇ ਬੀ ਹੈ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਕਲਾਸ VI ਤੋਂ VIII ਤੱਕ। ਫਿਲਹਾਲ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ 'ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ' ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ।

23. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਢਿੱਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਲਈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"ਧਾਰਾ 23. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ—(1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਸੂਚਿਤ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਆਪਤ ਸੰਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਪਰਿਆਪਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗੇ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਢਿੱਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੋ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।"

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੋ ਅਧਿਆਪਕ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ, ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗਾ:

[ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਅਧਿਆਪਕ ਜੋ 31 ਮਾਰਚ, 2015 ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਜਾਂ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2017 ਦੇ ਆਰੰਭ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗਾ।]

(3) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ, ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

24. ਜਿਥੇ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਉਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ 'ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ' ਨੂੰ ਅਧਾਰਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 'ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ' ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 'ਯੋਗਤਾਵਾਂ' ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਸੀਮਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 23(1) ਅਧੀਨ 'ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ' ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਟੀਚਰਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ.) ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ 23.08.2010 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੋਵਾਂ ਤੇ। ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:

1. ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ:

(i) ਕਲਾਸ I-V

(a) ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ (ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਬਰਾਬਰ) ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ 2-ਸਾਲ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਜੋ ਵੀ ਨਾਮ ਹੋਵੇ) ਜਾਂ

ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ (ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਬਰਾਬਰ) ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 45% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ 2-ਸਾਲ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਜੋ ਵੀ ਨਾਮ ਹੋਵੇ), ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. (ਮਾਨਤਾ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ), ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ 2002 ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ

ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ (ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਬਰਾਬਰ) ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ 4-ਸਾਲ ਬੈਚਲਰ ਆਫ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਬੀ.ਐਲ.ਐਡ.) ਜਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ (ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਬਰਾਬਰ) ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ2-ਸਾਲ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਖਾਸ ਸਿੱਖਿਆ)ਅਤੇ(b) ਅਧਿਆਪਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ (ਟੀ.ਈ.ਟੀ.) ਵਿੱਚ ਪਾਸ, ਜੋ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚਨਾ ਮਿਤੀ 23.08.2010, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ.

ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਤੱਕ

ਦੋਸ਼ੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਤੀ 28.06.2018), ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਅਰਥਾਤ ਕਲਾਸ I ਤੋਂ V ਲਈ।

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਲਈ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਲ ਇਹ ਤਿੰਨ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ।

ਉਸ ਨੇ ਉੱਚ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਪੱਧਰ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

A. ਉਸ ਕੋਲ ਅਧਾਰਭੂਤ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ (ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ.),

ਜੋ ਵੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

B. ਉਸ ਨੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ ਜਾਂ TET ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

25. ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਥਾਰਟੀ, ਜੋ ਕਿ NCTE ਹੈ, ਨੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਬੋਤਮ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਮਝਿਆ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਜੋ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਅਧਾਰਭੂਤ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ

(ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ.), ਸੀ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿੱਖਿਆ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ, ਬੀ.ਐਡ. ਸਮੇਤ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਧਿਆਪਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ ਜਾਂ TET ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਕੌਸ਼ਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਹੋਰ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪੈਡਾਗੋਜੀਕਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਰਮਾਣਾਤਮਕ ਸਾਲ ਹਨ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿਰਫ

ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ,

ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਲ ਅਧਾਰਭੂਤ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ (ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ.) ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਡਾਗੋਜੀਕਲ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

'ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਥਾਰਟੀ' ਜੋ ਕਿ NCTE ਹੈ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਰਬੱਖਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੱਕ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਕੋਲ ਕੀ ਕੀ ਡਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :-

29. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।—(1) ਅਦਾਰਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ, ਨਾਮਤ:—

(a) ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਮੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਮਰੂਪਤਾ;

(b) ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ;

(c) ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ;

(d) ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਕਾਸ;

(e) ਬੱਚੇ ਅਨੁਕੂਲ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਖੋਜ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਣ;

(f) ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਮਾਧਿਅਮ, ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ;

(g) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਡਰ, ਆਘਾਤ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ;

(h) ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮੂਲਾਂਕਣ।"

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜੋ ਕਿ 'ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰ' ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਪੈਡਾਗੋਜਿਕਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬੱਚੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ।

ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਅਤੇ ਉੱਚ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਵੇ।

ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ (ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੈਚਲਰ (ਬੀ.ਐਡ.) ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪਰਿਸ਼ਦ

(ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ) ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਅਧਿਸੂਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ।

ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼, 2009 ਦੀ ਐਪੈਂਡਿਕਸ 2 ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

4.1. ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ

1.1 ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਦੋ ਸਾਲਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ) ਹੈ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਪੜਾਈ ਦੇ ਪੜਾਵ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਕਲਾਸ I ਤੋਂ VIII ਲਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਕੂਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਅੰਤਰਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਟਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਹੋਵੇ।

1.2 ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਾਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀ.ਟੀ.ਸੀ, ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ, ਡੀ.ਐਡ, ਅਤੇ (ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ) ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੋਂ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ 'ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ'(ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ) ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਐਪੈਂਡਿਕਸ 4 ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐਡ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

1. ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ

ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੈਚਲਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀ.ਐਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਜਾਂ ਮਿਡਲ ਪੱਧਰ (ਕਲਾਸ VI-VIII), ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ (ਕਲਾਸ IX-X) ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ (ਕਲਾਸ XI-XII) ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ 2 ਦੇ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੰਪੋਜ਼ਿਟ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।*

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਕੋਰਸ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ (ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ) ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ., ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਯੋਗਤਾ ਹੈ।

26. ਵਿੱਚ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ3, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਕੀ ਬੀ.ਐਡ ਡਿਗਰੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ) ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ, ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਰਸ (ਬੀ.ਐਡ.), ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ, ਇਸਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ:

"ਬੀ.ਐਡ. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਲ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਇੱਕ ਆਮ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ-ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਧਿਐਨਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ, ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਧੀਆਂ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ।"

ਫਿਰ ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

".....ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਾਲ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬੀ.ਐਡ. ਡਿਗਰੀ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ। ਉਹ ਨਾਜ਼ੁਕ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।"

ਪੀ.ਐਮ. ਲਥਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ13 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗਤਾ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ.) ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਉੱਚੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜੋ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰ, ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਯੋਗਤਾ (ਯਾਨੀ ਬੀ.ਐਡ.) ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ.) ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਉੱਚੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਸੀ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

\"ਅਸੀਂ ਉਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗਤਾ ਟੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਉੱਚੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਮੀ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।"

ਇਹ ਖੋਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ., ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਯੋਗੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜੀ. ਵੋਸਵਾਮੀ14 ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੀ. ਐਡ. ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਇੱਕ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ।

27. ਬੀ.ਐਡ. ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਅਪੇਕਸ਼ਿਤ ਪੈਡਾਗੋਜੀਕਲ ਸਕਿੱਲਜ਼ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਬੀ.ਐਡ. ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਉੱਚ ਪੱਧਰ, ਪੋਸਟ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ, ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ ਯਾਨੀ ਕਲਾਸ I ਤੋਂ ਕਲਾਸ V ਤੱਕ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਹੈ D.El.Ed ਜਾਂ ਜੋ ਕਿ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਹਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ D.El.Ed. ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਕਿੱਲਜ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਢਾਂਚਾਬੱਧ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਪਰੋਕਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਇੱਕ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 'ਸਿੱਖਿਆ' ਦੀ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। 'ਸਿੱਖਿਆ' ਦੀ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

28. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਸਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ, 28.06.2018 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੱਕ, ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਨੀਤੀ ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸੀ। 28.03.2010 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ – ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ "ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਥਾਰਿਟੀ" ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਸਿਰਫ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੀਮਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਸੀ।

29. ਇਹ 2010 ਦੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ "ਯੋਗਤਾ" ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਬੀ.ਐਡ. ਕੋਰਸਾਂ (ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ), ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਡਾਗੋਜੀਕਲ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਤੀ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਣ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ, ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਐਕਟ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21ਏ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮਾਇਰੋਨ ਵਾਈਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਿਤਾਬ ਚਾਈਲਡ ਲੇਬਰ ਇਨ ਇੰਡੀਆ15 ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਸਰਦਾਰ ਉਪਾਅਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਆਕਾਰ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਕਟਰ ਹਿਊਗੋ ਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ 'ਜੋ ਕੋਈ ਸਕੂਲ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।' ਅਜੇ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉ ਵਿੱਚ ਜੁਵੇਨਾਈਲ, ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ।

ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਪੈਡਾਗੋਜੀਕਲ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਵੱਖਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਤੀ ਲਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਭਾਰੀ ਸਬੂਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਕੋਰਸ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਕੋਰਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ, ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਜ਼ਣ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੁਤੰਤਰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੰਡੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਤਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਕਲਾਸਾਂ (VI ਤੋਂ VIII), ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਅਤੇ ਉੱਚ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਧਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਣ ਇਹ ਦੇਖਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਇਕੋ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਰ ਵੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ।

B.Ed. ਨੂੰ 'ਯੋਗਤਾ' ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ 28.06.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

"ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਟੀਚਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ
ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 28 ਜੂਨ, 2018

ਐਫ. ਨੰ. ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ-ਰੈਗਲ 012/16/2018-ਸੈਕਸ਼ਨ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2009 (35 ਦੇ 2009) ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ, ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਧਨ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਐਸ.ਪੀ. 750(ਈ), ਮਿਤੀ 31 ਮਾਰਚ, 2010 ਦੇ ਅਨੁਸਰਣ ਵਿੱਚ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਟੀਚਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਐਫ.ਐਨ. 61-03/20/2010 ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ(ਐਨ&ਐਸ), ਮਿਤੀ 23 ਅਗਸਤ, 2010 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ, ਅਸਾਧਾਰਣ, ਭਾਗ III, ਸੈਕਸ਼ਨ 4, ਮਿਤੀ 25 ਅਗਸਤ, 2010 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੋਰ ਸੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ:-

(1) ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 1 ਵਿੱਚ ਉਪ-ਪੈਰਾ (ਅ) ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ (ਅ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਬਰੈਕਟਾਂ "ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਜੋ ਵੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ), ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾਮਤ:-

ਜਾਂ

"ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਨਾਲ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 50% ਅੰਕ ਅਤੇ ਬੈਚਲਰ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (B.Ed.)"

2. ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ, ਉਪ-ਪੈਰਾ (ਅ) ਲਈ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਉਪ-ਪੈਰਾ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਨਾਮਤ:-

“(a) ਜਿਸ ਨੇ ਬੈਚਲਰ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ NCTE ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਲਾਸ I ਤੋਂ V ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਬ੍ਰਿਜ ਕੋਰਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ NCTE ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

30. ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਸਾਫ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿ B.Ed. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇ.ਵੀ.ਐਸ.16 ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਟਰਿਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਡਿਪਲੋਮਾ ਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਪਰਯਾਪਤ ਗਿਣਤੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ B.Ed. ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਤੁਰੰਤ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਮੰਤਰਾਲਾ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦਾ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਚਲਾਏ ਸਕੂਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, B.Ed. ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੀ ਲੜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ।

28.05.2018 ਨੂੰ ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਧਨ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਕੇਵੀਐਸ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਯੋਗਤਾ ਮਾਨਦੰਡ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ, ਭਾਵ, 29.05.2018 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵੀਐਸ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਸੰਚਾਰ 30.05.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਧਨ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਮਾਨਦੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਧ ਕਰਨ

ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਨੇ 28.06.2018 ਨੂੰ ਚੁਕੌਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

2. ਇਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਚ.ਆਰ.ਐਮ. ਨੇ ਕੇਵੀਐਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾ (ਭਾਵ, ਬੀ.ਏ./ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ,/ਬੀ.ਐਡ. + ਟੀ.ਈ.ਟੀ.) ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਹੋਰ, ਐਚ.ਆਰ.ਐਮ. ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਬੀ.ਏ./ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ., ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ 2 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਡਾਗੋਜਿਕਲ ਮਾਡਿਊਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ, ਇਹ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ 12.04.2018 ਨੂੰ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਨੂੰ ਦਸੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਰਵਾਈ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਹੈ।

3. ਅੱਜ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ (28 ਮਈ, 2018) ਜੋ ਐਚ.ਆਰ.ਐਮ. ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੇਠ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਸਕੱਤਰ, ਚੇਅਰਪਰਸਨ, ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ., ਐਮ.ਐਸ., ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ., ਜੌਇੰਟ ਸਕੱਤਰ (ਐਸ.ਈ.) ਅਤੇ ਕੇ.ਵੀ.ਐਸ. ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ, ਮੁੜ ਤੋਂ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੇ.ਵੀ.ਐਸ. ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਪੋਸਟ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ। ਐਮ.ਐਸ., ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ. ਲਈ ਲਗਭਗ 7.5 ਲੱਖ ਸੀਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 50% ਸੀਟਾਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ, ਟੈਟ ਪਾਸ ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਟੈਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ 6% ਤੋਂ 16% ਤੱਕ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਯੋਗ ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਐਚ.ਆਰ.ਐਮ. ਨੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸਜੱਜ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ। ਉੱਚ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ।

4. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਅਗਲੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਬੀ.ਐਡ. ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਡ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ./ਬੀ. ਐਡ. ਆਦਿ ਸਮੇਂ ਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

5. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਐਚ.ਆਰ.ਐਮ. ਨੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ, ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਲਈ ਧਾਰਾ 29 ਅਧੀਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ। ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ, 1993 ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

(1) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਕੌਂਸਲ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਬੰਧਨਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ।

(2) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ।

(6) ਅਸੀਂ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਈ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਲਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਡਰਾਫਟ ਪੱਤਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸਨੂੰ ਐਚ.ਆਰ.ਐਮ. ਦੀ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।" "29.05.2018 ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮਿੰਟ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :-

"ਨੋਟ ਮਿਤੀ 29.05.2018

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਫਾਇਲ 'ਤੇ ਉਹ ਪੱਤਰ ਰੱਖੋ ਜੋ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਐਚ.ਆਰ.ਐਮ. ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਡਰਾਫਟ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਕਿ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕੇ.ਵੀ. ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੇ ਕੇ.ਵੀ. ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਕੂਲਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਤਰਾਲਾ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਧਾਰਾ 29 ਅਧੀਨ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਮਿਤੀ 30.05.2018 ਦਾ ਪੱਤਰ।

"ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 30.05.2018

ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ

ਐਫ.ਨੰ.11-15/2017-ਈ.ਈ.10-ਭਾਗ (1)

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ

ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਧਨ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ

ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਭਵਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ,

ਮਿਤੀ 30ਵੀਂ ਮਈ, 2018

ਨੂੰ,

ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ,

ਹੰਸ ਭਵਨ,

ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਫ਼ਰ ਮਾਰਗ,

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ – 110002.

ਪ੍ਰਿਯ ਮੈਡਮ,

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ 12.04.2018 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੇ ਉਸੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਓ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦਿਆਲਯ ਸੰਗਠਨ ਵੱਲੋਂ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀ.ਏ.ਬੀ.ਏਡ., ਬੀ.ਸਕ. ਬੀ.ਏਡ. ਪਲੱਸ ਟੀ.ਈ.ਟੀ. ਪਾਸ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਨੰ. ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ.-ਰੈਗ10(12)/6/2018-ਯੂ.ਐਸ./ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ)-ਐਚ.ਕਿਊ ਮਿਤੀ 23.05.2018 ਜੋ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

2. ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਸਕਿੱਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਕੇਵੀਐਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਟੀਈਟੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਘੱਟ ਪਾਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਾਰਨ ਯੋਗ ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਹੋਰ, ਅਗਲੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਬੀ.ਐਡ. ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਡ ਕੋਰਸ ਦੇ ਆਰੰਭ ਨਾਲ,

ਮੌਜੂਦਾ ਡੀ.ਐਲ.ਐਡ/ਬੀ.ਐਡ. ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

3. ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ-ਰੈਗ101/26/2018-ਯੂ.ਐਸ(ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ)-ਐਚ.ਕਿਊ ਮਿਤੀ 23.05.2018 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਐਮ.ਐਚ.ਆਰ.ਡੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਧਨ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ"। ਹੋਰ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕੇਵੀਐਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਨੇ ਕੇਵੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਕੂਲਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਐਕਟ, 1993 ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਅਧੀਨ ਐਮ.ਐਚ.ਆਰ.ਡੀ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 25.08.2010 (ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ 1 ਤੋਂ 5 ਤੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ) ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਮਾਨਤਾ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬੀ.ਐਡ. ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਕਲਾਸਾਂ 1 ਤੋਂ 5 ਤੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ 6 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਬ੍ਰਿਜ ਕੋਰਸ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

4. ਇਸ ਲਈ, ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਜਮਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸਾਦਰ,

ਤੁਹਾਡਾ ਸਿੰਸੀਅਰਲੀ,

ਸਦ/-

(ਰਸ਼ਮੀ ਸ਼ਰਮਾ)

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ(ਟੀਈ)

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਦੁਆਰਾ 28.06.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

31. ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਧੀਆ ਉਪਯੁਕਤ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ 'ਉੱਚੀ ਯੋਗਤਾ' ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਯੋਗ ਟੀ.ਈ.ਟੀ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅੰਕੜੇ ਸੁਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟੀ.ਈ.ਟੀ. ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕੇਵਲ 6% ਤੋਂ 16% ਹੀ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਟੀ.ਈ.ਟੀ. ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਇਹ ਤਰਕ ਤਦ ਤੱਕ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਬੀ.ਐਡ. ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪੈਡਾਗੋਜੀਕਲ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚਿਆ ਹੈ। ਬੀ.ਐਡ. ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਜਾਂ ਉੱਚੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਖੋਜ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਵੀਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਮੰਡੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ

ਬੀ.ਐਡ. ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕ ਜੋ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪੈਡਾਗੋਜੀਕਲ ਕੋਰਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

32. ਇਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਫਾਰ ਅਨਏਡਿਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਆਫ਼ ਰਾਜਸਥਾਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. (supra) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ RTE ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਐਕਟ, ਉਸ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਬੁਨਿਆਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਸਾਰਥਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਿੱਖਿਆ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਸਿੱਖਿਆ (ਡੀ. ਐਲ. ਐਡ.), ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ, ਇਹ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੀ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ' 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ। ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਲਈ ਏ ਬੱਚਾ ਜੋ ਹੁਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ "ਅਧਿਆਪਕ" ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਣ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੱਕ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿੱਚ. ਇਹ ਬਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਇੱਕ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ "ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ" 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਹੈ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ (D.El. ਐਡ.) ਕਰਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੀ.ਐੱਡ. ਇੱਕ 'ਉੱਚ ਯੋਗਤਾ', ਜਾਂ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ' ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸਿੱਖਿਆ। ਬੀ.ਐੱਡ. ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ; ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸਿਖਲਾਈ. ਵੀ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ ਯੋਗਤਾ। ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿੱਖਿਆ (ਡੀ. ਐਲ. ਐਡ.), ਬੀ.ਐੱਡ. 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ. ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਨਾਲ ਨਾਲ (28.06.2018 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ), ਜਿਸ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬੀ.ਐੱਡ ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੈ। ਯੋਗਤਾ 'ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਿਜ ਕੋਰਸ ਕਰੋ। ਇਹ ਬੀ.ਐੱਡ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜੋ ਬੀ.ਐੱਡ. ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ। ਇਹ ਇਸ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਏ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਬ੍ਰਿਜ ਕੋਰਸ ਲਾਜ਼ਮੀ! ਦ ਇੱਥੇ ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਉਦੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ "ਬ੍ਰਿਜ ਕੋਰਸ" ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ।

33. ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕੀ ਸੀ! ਨਤੀਜਤਨ, ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਨਮਾਨਾ, ਅਤਾਰਕਿਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਯਾਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਲਕਿ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਦੇਣਾ ਹੈ।

34. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਲਈ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ (ਪੱਧਰ-1) ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਔਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇੱਕ ਯੋਗਤਾ ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਿਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 28.06.2018 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ- (i) 28.06.2018 ਦੀ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਿਤ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ:

(a) ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰ.ਟੀ.ਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ

(b) ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਰ.ਟੀ.ਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(ii) ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ ਕੋਲ 28.06.2018 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(iii) ਬੀ.ਐਡ. ਡਿਗਰੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਿਜ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਮੌਜੂਦਾ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਵਿੱਚ।

(iv) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰ.ਈ.ਈ.ਟੀ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਦੀ 28.06.2018 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਾਂ, ਮੁੱਦਾ ਇੱਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮੁੱਲ ਦਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

35. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੁਣ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਾਅਵਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਕੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਟੀਚਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ ਐਕਟ), ਧਾਰਾ 12ਏ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 29 ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12ਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

"12ਏ. ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ। — ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕੌਂਸਲ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਉੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਸੈਕੰਡਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਜਾਂ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਕਾਲਜ, ਜੋ ਵੀ ਨਾਮ ਹੋਵੇ, ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ, ਚਲਾਈ, ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਉੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਸੈਕੰਡਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਜਾਂ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਸਕੂਲਾਂ ਜਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਸਥਾਨਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ, ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਤੁਰੰਤ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਟੀਚਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2011 (18 ਦੇ 2011) ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਵਲ:

ਹੋਰ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਬਸ਼ਰਤ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 (35 ਦੇ 2009) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ

ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਧਾਰਾ 12ਏ ਨੂੰ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 12ਏ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਨੂੰ ਪੂਰਕ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(2) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ।" ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 28.06.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੇ ਕੇਵਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਹਨ। ਹੋਰ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 28.05.2018 ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਵੱਲੋਂ 28.06.2018 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੈਕਸ਼ਨ 29 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿ ਕੀ ਨੀਤੀ ਨਿਰਣਾ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਹੈ।

36.

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੀਤੀ ਨਿਰਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 29 ਜੋ ਮੰਡੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਨਿਰਣਾ ਹੈ ਜੋ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਵਿਧਾਨਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਜੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਅਤਾਰਕਿਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਨਿਰਣਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ; ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਨ ਲਾਏ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਯੋਗ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੰਡੇਟ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਅਤਾਰਕਿਕਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਨੁਚਿਤਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਦਾਂਤ ਲਾਰਡ "]

ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਕ ਬਨਾਮ ਸਿਵਲ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਸਰਵਿਸ17 (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ CCSU ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ NCT ਰਾਜ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਸੰਜੀਵ 18 ਵਿੱਚ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ M.P ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ। & Ors. v. ਮਾਲਾ ਬੈਨਰਜੀ 19:-

“6. ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਦਰਜ ਕਰਨਾ

ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਰੇਲਵੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਐਸ.ਐਨ. v. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ [(2003) 4 SCC 289], ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੈ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਤਰਕਹੀਣ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ..

." ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ20 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ: -

100. ਕੁਝ ਟੈਸਟ, ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(I) ਜੇਕਰ ਨੀਤੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੋਣਾ।

(II) ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਲਟੀਰੀਅਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਰਾਦਾ

(III) ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ, ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਆਦਿ।

(IV) ਜੇਕਰ ਨੀਤੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਉਲਟ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।

(V) ਇਹ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

(VI) ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

101. ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: ਇੱਕ ਵਰਗ ਰਾਜ ਦੇ ਆਮ ਨੀਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਵਰਗ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਜੁਦੀਸ਼ੀਅਲ ਰਿਵਿਊ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ, ਮਾਲਾ ਫਾਈਡ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ; ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਜੁਦੀਸ਼ੀਅਲ ਰਿਵਿਊ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਣਉਚਿਤਤਾ, ਮਨਮਾਨੀਆਂ, ਅਣਫੇਅਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰ, ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੀਆਂ।

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਯਾਨੀ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਦਾ ਸਵੈ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੀ, ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ. ਨੇ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਲੇਖ 21ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਣ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬੀ.ਐਡ. ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਕੋ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ 'ਉੱਚ ਯੋਗਤਾ' ਹੈ। ਇਹ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 30.05.2018 ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਜੋ ਕਿ NCTE ਦੇ 28.06.2018 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, RTE ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹਨ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੈਂਡੇਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਣ ਅਤੇ 'ਗੁਣਵੱਤਾ' ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ।

ਪੂਰੀ ਕਵਾਇਦ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਮੀਯੁਕਤ ਹੈ। 28.06.2018 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ NCTE ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਚਿੰਤ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ ਜੋ ਕਿ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਅਸੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਸਾਫ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ B.Ed. ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਕਾਰਨ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, B.Ed. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ NCTE ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਐਲਾਨਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ:

'...ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ REET ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣ ਸਮੇਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।'

ਜੋ ਕੁਝ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਸੁਥਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਣੀਪੁਰ ਰਾਜ & ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੁਰਜਾਕੁਮਾਰ ਓਕਰਮ & ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਯੋਗ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਤਬ ਤੱਕ ਵੈਧ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਐਲਾਨਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।

37. ਨਤੀਜਤਨ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 25.11.2021 ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। 28.06.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ

ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate